THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישעס ווארט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

# וועגן א באשטימטן פרייז פאר ווייץ

נאך מיט אייניקע חדשים צוריק האבן די פרעמיערס פון די דריי פרייר־די פראווינצן ארויסגעשטעלט די פאדערונג צו דער פעדעראלער רעגירונג צו גאראנטירן פאר די פארמערס א מינימאלן פרייז פון 70 סענט א בושל פאר זייערע ווייץ. פרעמיער בענעט האט אבער ניט געפונען פאר מעגלאך אנצונעמען אזא פלאן, און ניט בלויז דערפאר וואס דאס קאן זיין פארבונדן מיט זייער גרויסע אויסגאבן פאר דער רעגירונג. נאר אויך דערפאר, ווייל אזא פלאן וואלט, אין זיין מיינונג, פרינציפיעל געווען ניט ריכטיק.

ווי דער פרעמיער־מיניסטער האט זיך אויסגעדריקט אין זיין רעדע אין רעדזשיינע, נאך זיין צוריקקער פון אייראפע, זיינען די פארמערס ניט די אייניציקע וואס ליידן פון געפאלענע פרייזן, — עס הייסט, אז עס ליידן אויך פון דעם פארשיידענע אנדערע אינדוסטריעס אין לאנד, באזונדערס די מעטאלורגישע פראדוקציע. און אויב די רעגירונג זאל אננעמען דעם דאזיקן פרינציפ, הייסט עס, מאר זי דאך ניט מאכן קיין אויסנאם פאר די פארמערס, נאר זי וואלט געדארפט סובסידירן אלץ און אלעמען, וואס איז, נאטירלאך, אן אוממעגלאכע זאך.

מערב קאנאדער פארמערס, זעט אבער אויס, זיינען ניט צופרידן מיט דעם פרעמיערס דערקלערונג. זיי זיינען מיט דער מיינונג, אז די אינדוסטריעס אין לאנד ווערן מאקע פאקטיש סובסידירט, אויב ניט אויף א דירעקטן, איז אויף אן אומדירעקטן אופן, — דורך דער רעגירונגס טאריפן סיסטעם.

דער פארמער, למשל, קאן קויפן אין די שטאטן א פלוג אויף 25 פראצענט, וועלן מיר זאגן, ביליקער ווי אין קאנאדע. די רעגירונג אבער, צו דערמוטיקן די קאנאדער אינדוסטריע און צו באוועגן די פארמערס צו קויפן קאנאדער פלוגן, לייגט ארויף אויף דעם אמעריקאנער פלוג אן אריינפיר שטייער, וואס באטרעפט מער ווי די 25 פראצענט. קומט עס אויס, אז ווען דער פארמער קויפט דעם אמעריקאנער פלוג צאלט ער א דירעקטן אריינפיר שטייער צו דער רעגירונג, און אז ער קויפט דעם קאנאדער, צאלט ער דעם שטייער דעם קאנאדער פאבריקאנט, פאר'ן אויפהאלט פון זיין אינדוסטריע.

איז די רעגירונג, אמת, גרייט צו געבן די פארמערס די זעלבע פראטעקציע דורך טאריפן אויף'ן אימפארט פון אויסלענדישע פארם פראדוקטן. אבער אזעלכע טאריפן זיינען אבסאלוט נוצלאז פאר'ן תבואה פארמער, וועלכער ליידעט ניט פון דעם וואס אויסלאנד קאנקורירט מיט אים אויף'ן קאנאדער מארק, נאר פון דעם, וואס ער קאן ניט קריגן קיין געהעריקן מארק פאר זיין תבואה אין אויסלאנד. פאר א סחורה וואס מען דארף אויסברייגנען אויף אן אויסלענדישן מארק זיינען איינפיר צאלן, נאטירלאך, איינגאנצן נוצלאז.

און דער פארמער, כדי אויסצוגלייכן זיך מיט'ן פאבריקאנט, פארלאנגט פאר זיך דערפאר די אייניציקע פראטעקציע וואס קאן אים באשיצן: א באנוס אויף זיינע ווייץ, אויב דער מארק פרייז דעקט ניט די אויסגאבן פון פראדוקציע.

דער באנוס וואלט געדארפט געדעקט ווערן פון שטייערן. אבער אויב דאס פאלק צאלט דירעקט אדער אומדירעקט פאר'ן שוץ פון די אינדוסטריעס, איז עס גאר ניט קיין נייער פרינציפ, אז ער זאל צאלן אויך פאר'ן שוץ פונ'ם פארמער. און אויב דער פארמער צאלט איבער 25 פראצענט פאר זיין פלוג צו העלפן דעם פלוגן פאבריקאנט, מאג דער לעצטער צאלן א שטייער צו העלפן דעם פארמער.

אגב זיינען באנוסן פאר אינדוסטריעס ניט קיין נייעס. עס פאסירט גאנץ אפט, אז רעגירונגען זאלן העלפן מיט אזעלכע געוויסע עקספארטערס, זיי זאלן בעסער קאנען קאנקורירן אויפ'ן וועלט מארק. און אט האט ביי אונז נאך די ליבעראלע רעגירונג איינגעפירט א באנוס פון א דאלאר א טאן אויף "סטים" קוילן פון אלבערטער מינען צוגעשטעלט קיין וויניפעג, צו שטיצן די אלבערטער קוילן אינדוסטריע אויפ'ן לאקאלן מארק.

וואלט דער תבואה מארק אויף דער וועלט ניט געווען אין אזא צערודערטן צושטאנד, און וואלט די לאגע פונ'ם מערב קאנאדער פארמער ניט געווען אזא קריטישע, דאן וואלט אפשר געווען א בארעכטיקונג פאר דער באזונדער אויפמערקזאמקייט וואס די אינדוסטריע קריגט ביי אונז. אבער די מערב קאנאדער פארמערס זיינען איצט אין אן ערגערער לאגע ווי די אינדוסטריאליסטן, און אויב די זעלבע לאגע זאל פארבלייבן אויף נאך א יאר, דאן דראעט עס זיי מיט א שרעקלאכער קאטאסטראפע, פון וועלכער אויך די אינדוסטריע וועט אויפגעטרייסלט ווערן ביז'ן גרונט, פארלירנדיק איר לאקאלן מארק.

און די אויסזיכטן אויף קומענדיקן יאר זיינען דערווייל גאר ניט קיין צו גוטע. ווי עס איז געווארן קלאר אויף דער רוימער קאנפערענץ, איז סאוועט רוסלאנד אנטשלאסן צו פארגרעסערן איר ווייץ פראדוקציע, און איטאליע וועט ווייטער דערמוטיקן א פארגרעסערטע ווייץ פראדוקציע ביי זיך אין לאנד. דערצו פירן איצט אן די אייראפייאישע ווייץ עקספארטירנדיקע לענדער א קאמף פאר א פארצוג פאר זייערע ווייץ אויף דעם אייראפייאישן מארק, א קאמף וואס קאן פריער אדער שפעטער געקרוינט ווערן מיט דערפאלג איצט, ווען אייראפע פלאנעוועט עקאנאמישע פאראייניקונג.

קאנאדע גייט איצט און מוז גיין אין דער ריכטונג פון פארגרעסערן איר שטאטיקע באפעלקערונג אויפ'ן חשבון פון דער דארפישער. דאס טאר אבער ניט פאסירן אויף א קאטאסטראפאלן אופן, וואס וועט אויפטרייסלען אויף יארן דאס עקאנאמישע לעבן אין לאנד. דערווייל מוז מען געפינען מיטלען צו דערמעגלאכן דעם פארמער צו עקזיסטירן, ווי טייער די מיטלען זאלן ניט קאסטן.

## שטייערן

מיר מאכן איצט דורך א פעריאד פון "עקאנאמישער דעפרעסיע", ווי מען רופט עס אן, ווען מען וויל אויסמיידן דאס ווארט "קריזיס". און קריזיס צי דעפרעסיע, אבער אין אזא צייט פאלן די הכנסות פון די רעגירונגען, — מוניציפאלע, פראווינציעלע און פעדעראלע, — און עס וואקסן זייערע הוצאות.

וואס זשע זאלן די רעגירונגען טאן מיט זייערע בודזשעטן? צוערשט, נאטירלאך, מוז מען זעען צו שניידן אויסגאבן וואו נאר מען קאן. אבער ווייט גיין אין דער ריכטונג קאן מען ניט און מען טאר ניט, טאקע צוליב די שווערע צייטן. אזוי, למשל, וואלט שניידן געהאלטן אדער אפזאגן אנגעשטעלטע נאך פארגרעסערט די אזוי שלעכטע לאגע אין לאנד. מען מוז דערפאר זוכן אנדערע מיטלען צו דעקן די דעפיציטן.

איינער פון די לייכטסטע מיטלען איז אפשר א הלואה. דאס איז אבער אויך א געפערלאכער מיטל: צו דעקן לויפנדיקע הוצאות דורך הלואות איז א שריט צו באנקראט.

פארבלייבט דער אלטער מיטל: שטייערן. אבער שטייערן האט קיינער קיין חשק ניט צו צאלן, און ווי מען דערהערט נאר וועגן עפעס א געפלאנטן נייעם שטייער, באלד הויבט זיך אויף א "ויצעקו" פון די פערזאנען, וואס דארפן צאלן דעם שטייער.

דער איינציקער וואס צאלט און שווייגט, איז דער ברייטער עולם, ווען עס קומט אן אמשווערסטן צו צאלן. ער האט ניט קיין קרוב און קיין גואל און טראגט געדולדיק די לאסט.

און דערפאר קומט עס אפט אויס, אז די רייכערע עלעמענטן שלאגן אפ אן אטאקע אויף זייערע קעשענעס, אבער אזוי ווי די רעגירונג מוז פארט האבן דאס געלט, ווערט עס גענומען דורך א פארשטעלטן שטייער אויפ'ן ברייטן עולם.

דער פארקויף שטייער, למשל

# א סטודענטישע קאנפערענץ צו באקעמפן דעם אוניווערסיטעט אנטיסעמיטיזם

(א בריוו פון זשענעווע)

פון ב. בן־אריה

אין ביורא פון "וועלטס סטודענטן ווערק", אדער פון "אינטערנאציאנאלן סטודענטן דינסט" ווי ער הייסט אין ענגליש, ווערן געמאכט די לעצטע הכנות צו דער צווייטער קאנפערענץ, וועלכע די דאזיקע סטודענטן ארגאניזאציע רופט צוזאמען מיטן צוועק צו באקעמפן דעם אנטיסעמיטיזם. מיטן חודש אפריל וועלן אין דער שטילער און רואיקער שווייצארישער שטעטל ניאן, וועלכע ליגט אויף די פראכטפולע ברעגעס פון דעם שיינעם גענפער זעע, זיך פארזאמלען פארשטייער פון דער אידישער סטודענטנשאפט צוזאמען מיט פארטרעטער פון די פארבייסענע אייראפייאישע אנטיסעמיטישע סטודענטן ארגאניזאציעס, זיך זעצן מיט זיי ביי איין טיש און פרובירן מיט זיין אן אפענעם און אפן הארציקן שמועס מכח דער אידישער פראגע און ביחוד מכח דער טרויעריקער לאגע פון אידישע סטודענטן.

די ארגאניזאטארן פון דער קאנפערענץ, די פירער פון דעם "וועלטס סטודענטן ווערק", זיינען זיך פול באוואוסט פון דער גרויסער אחריות, וועלכע זיי האבן גענומען אויף זיך, באשליסנדיק אין יאר 1928 איינשליסן אין זייער טעטיקייט פראגראם אויך דעם קאמף קעגן דעם אנטיסעמיטיזם; זיי ווייסן גאנץ גוט, אז די אויפגאבע, וועלכע זיי האבן זיך געשטעלט, איז גאר ניט פון די לייכטע און אז דאס ציל קאן ניט דערגרייכט ווערן פשוט נאר דורך דעם, וואס מען וועט דורך א מערהייט פון שטימען אננעמען אויף א קאנגרעס אדער א קאנפערענץ א פארמעלע רעזאלוציע קעגן אנטיסעמיטיזם און לטובת א יושר'דיקער באהאנדלונג פון די אידישע קאלעגן. זיי האבן זיך דערפאר גלייך פון אנהויב אן געשטעלט אויפן שטאנדפונקט, אז מען וויל טאקע באמת דערגרייכן וועלכע ניט איז ממשות'דיקע רעזולטאטן, דאן איז ראשית כל נויטיק אנצוהויבן א סיסטעמאטישע און ציל באוואוסטע אויפקלערונגס ארבעט אין די אנטיסעמיטישע סטודענטן קרייזן גופא, אז מען דארף זעען שאפן א נייטראלן באדן אויף וועלכן ביידע צדדים זאלן זיך קאנען טרעפען. אז מען דארף פרובירן זיי ווי ווייט מעגלאך צו דערנענטערן, און מי יודע, אפשר קאן דאן נאך געלונגען אמאל זיי ברייננען אויך צו א געוויסן הסכם. אין דעם זינען און גייסט האט דער "וועלט סטודענטן ווערק" אויפגעפאסט זיין אויפגאבע און אויף פעסטגעשטעלט זיין ארבעטס פלאן.

נאר ווער איז זי, אט די דאזיקע אינטערנאציאנאלע סטודענטן ארגאניזאציע, וועלכע האט זיך ביז'ן היינטיקן טאג אלס די ע ר ש ט ע און איינציקע אפגערופן אויף די צרות און יסורים פון די אידישע סטודענטן, און געפונען פאר נויטיק ווידמענען דער אנגעוויטיקסטער אייראפייאישער אוניווערסיטעטן פראגע, וועלכע עס שטעלט פאר מיט זיך דער שאנד פלעק פון אנטיסעמיטיזם, איר אויפמערקזאמקייט און א טייל פון איר אקטיוויטעט? דער "וועלט סטודענטן ווערק" איז געגרינדעט געווארן אונטערן נאמען "אייראפעאישער סטודענטן הילף" גלייך נאכן קריג אין יאר 1920, לויט דער איניציאטיווע פון דעם "וועלט פארבאנד פון די קריסטלאכע סטודענטן געזעלשאפטן"; ער האט דאן געהאט אלס זיין הויפט צוועק מאטעריעל צו העלפן און צו שטיצן די סטודענטשאפט אין די עקאנאמיש רואינירטע און פאראראמטע צענטראל און מזרח אייראפעאישע לענדער. אין יסוד פון דער ארבעט פון דער ניי געשאפענער ארגאניזאציע איז דערביי פון ערשטן טאג אן געלייגט געווארן דער פרינציפ, אז די גאנצע הילפס טעטיקייט דארף געפירט ווערן אן אונטערשייד פון ראסן, גלויבן און רעליגיע. כדי ריכטיק אפצושאצן די באדייטונג, וועלכע די דאזיקע ארגאניזאציע האט געשפילט אין יענע יארן אין דעם אייראפעאישן אוניווערסיטעטן לעבן, איז גענוג זיך נאר צו דערמאנען, אז פון 1920 ביז 1926 האט זי אויסגעגעבן אויף הילף ניט מער און ניט ווייניקער ווי צוויי מיליאן דריי מאל הונדערט טויזנט דאלאר. מיט דער צייט, נאכדעם ווי די נויט איז אביסל גרינגער געווארן אין די פארשיידענע לענדער, האט זיך דער "וועלט סטודענטן ווערק" אנגעהויבן פארנעמען הויפטזעכלאך מיט דער שאפונג און אונטערשטיצונג פון סטודענטישע ז ע ל ב ס ט־ה י ל ף ארגאניזאציעס. באלד האט ער אבער באדייטנד פארברייטערט זיין ארבעטס פעלד, איבערגייענדיק פון ריין עקאנאמישן געביט אויף צום קולטורעלען, און ער האט זיך ביחוד געשטעלט אלס אויפגאבע צו זארגן פאר דער גייסטיגער צוזאמענארבעט און דערנענטערונג פון דער סטודענטשאפט פון אלע אומות און פעלקער. צווישן די מיטגלידער פון פאטראנאזש קאמיטעט, וועלכער שטיצט די ארבעטן פון דעם "וועלט סטודענטן ווערק", געפינען זיך די נעמען פון פרעזידענט מאסאריק, אלבערט איינשטיין, לארד ראבערט סעסיל, ראבינדראנאט טאגארע, און א . . . . אלע פערזענלאכקייטן, וועמעס גייסטיקער געוויכט און מאראלישע אויטאריטעט נויטיקן זיך ניט אין קיין שום באזונדערער באטאנונג. אין פראצעס פון זיין פיל פארצווייגטער טעטיקייט איז די פארשיידענע אייראפעאישע לענדער האט דער "וועלט סטודענטן ווערק" ניט געקענט, פארשטייט זיך, זי ניט אנשטויסן אויף די שענדלאכע דערשיינונגען פון אנטיסעמיטיזם גראדע אין די הויך שולן און אוניווערסיטעטן. היינט איז עס אין ווין און בודאפעסט, מארגן אין בערלין און בוקארעסט, איבערמארגן אין קראקוי און פראג — איבעראל די זעלביקע שמוציקע כוואליע פון אנטיסעמיטיזם, וועלכע דראעט צו פארפלייצן די אייראפעאישע אוניווערסיטעטן. איבעראל די זעלביקע בלינדע שנאה קעגן אידן, וועלכע פארסמ'ט די אטמאספערע און פירט די אקאדעמישע יוגנט, וועלכע האט געזאלט דינען אלס ביישפיל פון פרייהייטליבע און פראגרעס, צו כוליגאנישע אנפאלן און בלוטיקע עקסצעסן קעגן זייערע אידישע קאלעגן.

זיך אנשטויסנדיק אט אויף די דאזיקע טרויעריקע ווירקלאכקייטן און טריי זיינע אידעאלן, ווי אויך זיין זיבן־יאריקער טראדיציע, האט דער "וועלט סטודענטן ווערק" באשלאסן אויף זיין יאר פארזאמלונג פון 1928 אויפצונעמען דעם קאמף קעגן אוניווערסיטעט אנטיסעמיטיזם. די ערשטע קאנפערענץ איז צוזאמענגערופן געווארן פאר דעם צוועק אין יאנואר 1929 אין ביוערוויל, לעבן פאריז. עס האבן זיך באטייליגט אין איר סיי אידישע און סיי ניט אידישע סטודענטן, ווי אויך די אידישע פראפעסארן אואליד פון פאריז און הערש פון זשענעווע. דער צוועק פון דער קאנפערענץ איז לכתחילה באשטאנען ניט אין דעם, אנצונעמען צום וועלכע ס'איז ניט החלטות, נאר א ו י ס ש ל י ס ל א ך אין דעם, צוזאמענצוברייננגען ביי איין טיש די אידישע סטודענטן מיט זייערע אנטיסעמיטישע קאלעגן, געבן זיי די געלעגנהייט, וועלכע זיי האבן ניט אין זייערע לענדער, צו קומען אין א דירעקטן קאנטאקט, זיי לאזן זיך אויס'טענה'ן איינער מיט די אנדערע און זעען דערצילן דערמיט אפשר א געוויסע דערנענטערונג צווישן זיי. די באראטונג פון ביערוויל ווערט דערביי באטראכט נאר אלס א באשיידענער אנפאנג פון אן אקציע, וועלכע דארף זיין א דויערנדיקע, אלס איר ערשטער שריט. און באמת האט זיך די קאנפערענץ געענדיקט דערמיט, וואס זי האט באאויפטראגט א קאמיסיע פון זעקס סטודענטן, דריי אידן און דריי פירער פון אנטיסעמיטישע סטודענטן ארגאניזאציעס, צוזאמענצושטעלן אין די ראמען פון דעם "וועלט סטודענטן ווערק" א צווייטע קאנפערענץ, וועלכע זאל פארזעצן די אנגעהויבענע ארבעט.

אויב די באראטונג פון ביערוויל האט זיך הויפטזעכלאך באשעפטיקט מיט דער פארגאנגענהייט פון דעם אידישן פאלק, זיך באזונדערס אפשטעלנדיק אויף די אידישע וואנדער באוועגונגען אין משך פון די לעצטע דורות, וועט זיך דאגעגן די נאענטסטע קאנפערענץ אין ניאן ביחוד פאר נעמען מיט די פראבלעמען פון דער אידישער קעגנווארט און צוקונפט. אין צענטער פון דער פראגראם פון דער קאנפערענץ שטייט די פראגע וועגן דער שטעלונג פון אידן און ביחוד פון דעם אידישן סטודענט אין דעם לעבן פון די פעלקער, צווישן וועלכע זיי לעבן. אויף איר סדר היום פיגורירן רעפעראטן אויף די פאלגנדיקע טעמעס: "די באדייטונג פון די הויך שולן אין דעם נאציאנאלן לעבן"; "דאס אידישע פאלק און זיין זעלבסטשטענדיקער עקזיסטענץ"; "די גרונדלאגע פון דער

(שלוס אויף זייט 3)

# זוכן ארויסצונעמען פון דעם ים געזונקענע אוצרות

אויף'ן גרונט פון ים, צען מייל פון אירלאנד, געפינען זיך אוצרות און ביז איצט איז נאך קיין ערנסטע אנשטרענגונג ניט געמאכט געווארן זיי ארויסצוהויבן פון וואסער. ערשט איצט לייענען מיר, אז אינגי־נען וועלן גענומען ווערן די נויטיקע שריט צוצוקומען צו די דאזיקע אוצרות.

דעם 7טן מאי, 1915, איז די דאמף שיף "לוזיטאניא" געזונקען געווארן פון א דייטשער סאבמארין, 1134 נפשות זיינען אומגעקומען און מיט זיי א רייכטום, וואס ווערט איצט געשאצט ביז העכער 5 מיליאן דאלאר. א סך פון די אומגעקומענע זיינען געווען זייער רייך. אויסער געלט האבן זיי מיטגעפירט בריליאנטן און דימענטן און אנדערע ווערטפולע זאכן. זעלבסטפארשטענדלאך, אז דעם גענויעם ווערט פון געזונקענעם פארמעגן קאן מען ניט וויסן.

דער געדאנק, אז מען זאל פרובירן ארויסהויבן פון גרונט פון ים די געזונקענע אוצרות, איז געקומען נעענטער צו רעאליזירונג, מיט דער האלב־דערפאלגרייכער פראבע וואס די ענגלישע רעגירונג האט געמאכט ארויסצוהויבן ווערטפולע זאכן פון אן אנדער געזונקענער שיף.

צוריק מיט 8 יאר האט זיך די בריטישע האנדלס שיף "אידזשיפט" צוזאמענגעשטויסן מיט אן אנדער שיף און איז געזונקען געווארן. זינט דאמאלסט האבן ענגלישע אינזשענערן אויסגעארבעט פלענער צו ראטעווען פון ים גרונד די זאכן וואס זיינען ארונטערגעזונקען מיט דער שיף. פאר דעם צוועק איז אויפגעבויט געווארן א ספעציעלע שיף, באלאדן מיט אלע נויטיקע מכשירים, וועלכע האט זיך געפונען אויף'ן פלאץ, אום טויכער זאלן זיך קאנען ארונטערלאזן און אויסגעפינען דאס ריכטיקע פלאץ, וואו די שיף איז געזונקען.

די טויכער האבן אויסגעפונען, אז די שיף געפינט זיך 400 פוס אונטערן וואסער. אזוי טיף האבן זיי אבער זיך ניט געקאנט ארונטערלאזן, ווייל דער דרוק פון וואסער איז צו שטארק און עס איז כמעט אוממעגלאך צו זעען עפעס. עס האבן דאריבער געמוזט צוגעטראכט ווערן ספעציעלע אפאראטן, וועלכע זאלן צושטעלן לופט און באלייכטונג צו די טויכער.

די ארבעט איז צוגעגאנגען זייער דערפאלגרייך און מען האט דערווארטעט גוטע רעזולטאטן. אבער פלוצלונג האט פאסירט אן אומגליק — די שיף אויף דער אויבערפלאך האט עקספלאדירט און די גאנצע ארבעט איז צעשטערט געווארן.

ניט קוקנדיק וואס דער פארזוך איז אומגליקלאכערווייזע געווען אומזיסט, פונדעסטוועגן האט זיך ניט לאנג צוריק געגרינדעט אן אמעריקאנער קאמפאניע וואס נעמט זיך אונטער אנצופירן די ארבעט פון ארויסהויבן דאס רייכטום, וואס געפינט זיך אין דער פארזונקענער "לוזיטאניא" און ווי פאכלייט האבן דערקלערט, קאן מען איצט האפן אויף דערפאלג.

אמת, אלע גיבן צו אז דאס פלאץ וואו די "לוזיטאניא" געפינט זיך איז ניט גוט צוגעפאסט פאר טויכעריי. דער ים איז דארט זייער שטורעמדיק און מענטשן האבן שוין געמאכט א סך פראבעס, וואס זיינען דורכגעפאלן. ניט קוקנדיק אבער דארויף, זאגן עקספערטן, אז אויב די נויטיקע הכנות וועלן געמאכט ווערן, וועלן זיין גוטע רעזולטאטן.

ווי געזאגט, ווייסט קיינער ניט דעם ווערט פון די אוצרות וואס געפינען זיך אויף'ן גרונט פון ים. עס איז אבער א באקאנטער פאקט, אז צווישן די קארגע 21 הונדערט מענטשן, וועלכע זיינען דערטרונקען געווארן בשעת דער שוידערלאכער קאטאסטראפע האבן זיך געפונען א סך רייכע לייט. 120 פון זיי זיינען געווען אמעריקאנער, וועלכע האבן, ווי מען דענקט, מיטגעפירט קאסטבארע צירונג. עס איז גענוג אנצוווייזן אז צווישן די רייכע לייט פון אמעריקע האבן זיך געפונען אלפרעד גווין וואנדערבילט, טשארלס פראהמאן, א טעאטער מאגנאט, עלבערט האבארט, א בארימטער שרייבער, און טשארלס קליין.

עס קאן מעגלאך זיין, אז אויב עס וועט זיך איינגעבן ארויסצורייסן פון אקעאנ'ס פארשלאסענעם בויך די אוצרות וואס זיינען דארט באגראבן, וועלן אנדערע פארזוכן געמאכט ווערן צו פארשן און אויסגעפינען וואס עס טוט זיך אונטער דער וואסערמאסע.

עס זיינען דא א סך פארצייכנטע איינצעלהייטן וועגן שיפן וואס זיינען אונטערגעגאנגען, און כאטש מען ווייסט ניט באשטימט וואו די אומגליקן זיינען פארגעקומען, גלויבן אבער א סך עקספערטן, אז מיט אביסל זוכן וואלט מען זיי געקאנט אויסגעפינען און ארויסנעמען פון זיי אלעס וואס איז ווערט ארויסצונעמען ווערן. דאריבער אינטערעסירט מען זיך אזוי מיט די רעזולטאטן, וואס די אמעריקאנער קאמפאניע וועט דערגרייכן אין איר פארזוך ארויסצוהויבן פון ים־גרונד די אוצרות פון דער "לוזיטאניא".

# דער קארניוואל

פון י. אייגער, ירושלים

מעגלאך, אז ביי אייניקע זעט דאס אויס מאדנע, וואס דער קארניוואל האט זיך אזוי איינגעבירגערט אין תל אביב, וואו ער ווערט איינגעארדנט יעדן פורים (בלויז פאראיארן האט מען דורכגעלאזן צוליב די טרויעריקע געשעענישן) און מיט יעדן יאר ווערט ער אויסגעבעסערט, גרעסער און שענער. אזוי אז היינטיקס יאר איז ער שוין ווירקלאך געווען א פאלקס יום טוב, אין וועלכן עס האבן גענומען אנטייל ניט ווייניקער פון 60 טויזנט מענשן. איז דאס ניט זאנדערבאר וואס די אידן האבן אנגענומען דווקא די דאזיקע פארם פון פאלקס פארוויילונגען — דעם קארניוואל, וועמעס אנפאנג באציט זיך נאך צו די גרויע צייטן פון געטצנדינערישער אייראפע, און וועלכער האט זיך אנטוויקלט בלויז אין די קאטוילישע לענדער און זאגאר ניט אין די פראטעסטאנטישע. פון וואנען האט זיך פלוצלונג גענומען צו אידן אזא לוסטיגקייט און באדערפעניש אין קארניוואל?

צווישן די סבות, מעגלאך מערערע, וואס האבן געבראכט צו דעם, אז די אידען זאלן איינווארצלען אויפן מזרח א מנהג, וועלכן זיי זעלבסט האבן אויפן מערב ניט געהאלטן, דארף מען אונטערשטרייכן די דריי מאמענטן. צו אלעם ערשטען — פורים. דער דאזיקער טאג האט אימער געטראגן ביי אידן א "קארנאוואלישן" כאראקטער מיט אן איבעריק ביסעל שנאפס, מיט פארשטעלן זיך אין כל־ערליי שפאסעריי. נאר דאס פלעגט מען מאכן אין אן ענגן פאמיליען קרייז, אדער דורך פראפעסיאנעלע פורים שפילער אין די הייזער. און דא קומט דער צווייטער מאמענט: די פולע מאראלישע פרייהייט, אין וועלכער עס לעבט דער ארץ־ישראל איד. דער גלות־איד, מעגלאך, קען גאר ניט באגרייפן אויף וויפיל די דאזיקע פרייהייט איז פולקאם. זיך שפירן אין דער היים, שפירן אזא נאציאנאלע אומגעצוואונגענקייט, נאך וועלכער עס איז שוין ניט געבליבן קיין סימן פון מאראלישן דרוק, פון דעם מיאוס'ן אינערלאכן פחד "למה יאמרו", פון וועלכן די אידן זיינען אין קיין לאנד ניט פריי. אנשטאט דאס — פולשטענדיקער פרייער ווילן אויסדרוק, ווי אין יחזקיאל: "און וואוהין דער גייסט האט זיי געפירט, אהין זיינען זיי געגאנגען"... דער דריטער און ווארשיינלאך וויכטיקסטער מאמענט איז דאס, וואס די שטאט פירער ווילן אביסל באלעבן די שטאטישע באפעלקערונג, וועלכע קרעכצט אונטער דעם יאך פון עקאנאמישן קריזיס. און וויניט ווי — 20־25 טויזנט געסט, וועלכע קומען פון אלע עקן לאנד אויף 3־4 טעג, קענען עטוואס לינדערן דעם מצב. זאל זיין א היי שעה! אט ווארום דער תל אביב'ער מוניציפאליטעט האט היי יאר גענומען אזא גרויסן אנטייל אין די פארבארייטונגען פונם קארניוואל און זיין דורכפירן, און דער לארד־מעיאר זעלבסט, דער 70־יעריקער דיזענהאף, האט געריטן אויף א פערד אין דער שפיץ פון א גלענצנדער גרופע רייטער פון די שכנות'דיקע קאלאניעס אויף הייסע אראבישע פערדלאך, וואס אונטער זייערע שטארקע פיס האט זיך שיעור די ערד ניט געשפאלטן . .

נאך פאר דריי־פיר טעג ביזן טאג פון דעם קארניוואל האט זיך אנגעהויבן דער צוזאמענפאר פון די געסט. גאנצע צוגן, הונדערטע אויטאמאבילן האבן זיך אריינגעגאסן אין דער דאזיקער שיינער פרייליגגס שטאט. מען איז געקומען פון אלע שטעט, פון אלע קאלאניעס, נאענטע און ווייטע; גאנצע משפחות פון דריי דורות — זיידעס, קינדער און אייניקלאך, מיט רענצלאך און פעקלאך. מען איז געקומען אין די טויזנטער, זיך אומאויפהערלאך געצויגן אין די האטעלן, צו פארוואנדטע און באקאנטע; אויף גיך זיך איבערגעטאן, האבן זיי זיך מיט שטראלנדיקע געזיכטער געלאזן אויף די יום־טוב'דיקע גאסן וועלכע זיינען געווען בלענדנד באלויכטן און געוויימלט מיט צענדליקער טויזנטער מענשן. קיין פאליציי האט מען כמעט ניט געזעען און דאך איז די ארדענונג ניט געשטערט געווארן, ווייל די בירגער זעלבסט האבן זיך גלענצנד אויפגעהאלטן, וואס צייגט אויף בירגערישער רייפקייט. קיין גנבות, קיין געשלעגן און קיין איין שכור. אפילו אין אייראפע קענען זיך נאר ווייניק שטעט מיט דעם בארימען. עטלאכע ארקעסטרען מוזיק האבען געשפילט אויף די גאסן און פאר שיידענע טיילן שטאט און ארום יעדן פון זיי איז געשטאנען א קאלאסאלע מענגע מענשן; צווישן זיי ניט ווייניק אראבער — שטאטישע, דארפישע און בעדואינער, וועלכע האבן געטאנצט זייער "דאבקא", און די אידן האבן געטאנצט זייער "הארא".

אום צווייטן אור נאכמיטאג האט זיך אנגעהויבן דער קארניוואל־צוג איבער די איבערפולטע גאסן. צוערשט זיינען געפארן אין אויטאמאבילן די מיטגלידער פון דער קארניוואל קאמיסיע. נאך זיי — א שיינע גרופע רייטער מיט דעם לארד מעיאר בראש, וועלכער איז הארציק באגריסט געווארן פון די בירגער, ווייל אין דעם טאג איז ער געווארן 70 יאר אלט. נאך זיי האט געפאלגט די גאלדענע קייט" פונם נאציאנאל פאנד — א געלונגענע סימוואליק: פעלדער, בוימער און צווישן זיי חלוצים מיט לאנדווירטשאפט אינסטרומענטן. נאכהער פארשיידענע פירמען און פאבריקן און נאך זיי מאסקעס, צווישן וועלכע עס איז פיל שארפזיניקע, וויציקע און שיינע לויט דער באארבייטונג. די טראדיציאנעלע מאסקע "מגילת אסתר" האט געקראגן דעם ערשטן פרייז — צוואנציק פונט במזומנים. צווישן די פאליטישע מאסקעס האבן זיך אויסגעצייכנט: דער עראפלאן פון די רעוויזיאניסטן מיט אן אויפשריפט "מיר פליען אוועק פון דער אידישער אגענץ, פון דער כנסת ישראל, פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, פון דער ארבעטער ארגאניזאציע" און א וו.; די מאסקע "פאליטישער זומפ" — אין א גרויסער שיסל געפונען זיך שרצים און כל־ערליי מיאוסקייטן און פון זיי טרעט ארויס דער קאפ פון דר. ווייצמאן מיט דעם בריוו פון מאקדאנאלדן מיט אן אויפשריפט: "ווען מען זינקט כאפט מען זיך אין א שטרויעלע" . . . עס האט זיך אויסגעצייכנט די באוועגנדע ווירטשאפט פון דער עלטסטער אידישער לאנד ווירטשאפט שול "מקוה ישראל", פרוכטן, גרינס און עופות, און פון די פורן האבן געהאנדלט אויפ'ן עולם מיט פרישע מויערלאך, רעטעכלאך, ברעקלאך; די שיף פון דער ים־שול "זבולון" מיט מאטראסן, וועלכע האבן געזונגען דעם מאטראסן הימנון.

נאך דעם קארניוואל האט מען ווידער געטאנצט אויף די גאסן די "הארא" און "דאבקא" ביז שפעט אין אוונט. רוטענבערג האט מילד באגאסן די שטאט מיט עלעקטריק און דער לופט איז אין דער שטאט געשוואומען א מיליטערישער עראפלאן באצירט מיט פילפארביקע פייערלאך. שפעטער האט זיך דער עולם אויף די איינגעארדנטע אין פיל ערטער קאסטומירטע בעלער און די גאסן זיינען לאנגזאם אפגעשטארבן.

אבער דאס בילד וועט ניט זיין פארענדיקט, אויב איך וועל גאר ניט זאגן איבער דער שטימונג. דער בריוו פון מאק דאנאלד צו דר. ווייצמאן האט געמאכט א שטארקן רושם אויף דעם ישוב. נאר קיינער וואגט ניט צו דערקלערן אפן, אז ער גלויבט אין אן ענדגילטיקער ענדערונג פון דער ענגלישער פאליטיק אין ארץ־ישראל. אז פון איצט אן וועלן די ענגלענדער געוויסנהאפט אויספירן דעם מאנדאט נאך זיין ווירקלאכן אינהאלט און גייסט. די פרעסע שווייגט, אבער אין דער לופט שפירט זיך אן ענדערונג צו גוטן. דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע געפינט זיך שוין אט א וואך אינם שכנות'דיקן עגיפטן און קומט דאך ניט לעת עתה קיין ארץ ישראל. ווארום? אויף וואס ווארט ער? דאס אלץ איז אומפארשטענדלאך, רעטזעלהאפט. דער ישוב איז באפילגלט מיט האפענונג, וועלכע ער דריקט ניט אויס און ווארטער. אט די שטימונג האט ניט ווייניק מיטגעהאלפן צום דערפאלג פון דעם קארניוואל היינטיקס יאר.

# די "ווילדע" עסקימאסן

אייניקע פאקטן וועגן דעם לעבן פון אט די מענשן וואס געפינען זיך ווייט פון אונזער ציוויליזאציע.

פון שרגא פיוויש

[illegible]

(שלוס אויף זייט 3)